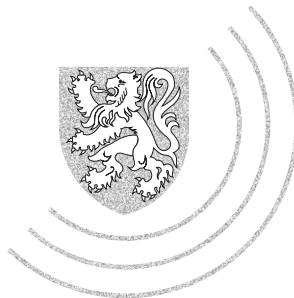

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2002-2003

9 oktober 2002

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

– van de heren Johan Sauwens en Eric Van Rompuy –

**betreffende de concurrentieproblematiek in de financiële sector
en de beperking van overstapkosten**

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De jongste tijd is er veel aandacht voor de zogenaamde financieringsproblematiek van KMO's. Men heeft het dan zowel over gewone bankfinanciering als risicokapitaal. De moeilijkheden met die financiering zouden te wijten zijn aan de geringe omvang van KMO's, aan hun gebrek aan mogelijkheden om garanties te verstrekken voor het verkrijgen van kredieten en aan de afwezigheid van transparantie ten aanzien van de risico-evaluatie van hun activiteiten of de mate van professionele bedrijfsvoering.

Deze argumenten worden ingeroepen voor het lanceren van initiatieven met betrekking tot de vrijstelling ten gunste van de gereserveerde winst (zogenaamde investeringsreserve in het kader van de hervorming van de vennootschapsbelasting door de federale regering), een wijziging van de waarborgregeling en de oprichting van een KMO-financieringsagentschap (beslissing van de Vlaamse regering van 19 juli 2002).

Deze voorgenomen beslissingen, waarvan nog af te wachten valt of ze zullen worden gerealiseerd, hebben hun verdiensten en tekortkomingen. Ze gaan echter voorbij aan de essentie van het probleem. De bovengenoemde structurele financieringsproblemen van KMO's hebben altijd bestaan en verklaren niet waarom er de jongste tijd een "acuut problemen van kredietschaarste" is ontstaan, in de zin van kleinere beschikbaarheid of hogere prijzen. Ook de "nakende" invoering van het zogenaamde Basel II-akkoord is hiervoor geen verklaring¹. Ten eerste is het nog steeds niet duidelijk hoe de regels er zullen uitzien en ten tweede is de invoering ervan pas ten vroegste vanaf begin 2007 gepland.

Als er zich recent problemen voordoen op de markt van de kredietverlening aan KMO's dan heeft dat veeleer met de beperking van de concurrentie door de bankfusies te maken. In feite zijn er op de markt van de kredietverlening aan KMO's nog maar drie belangrijke spelers overgebleven (Fortis, KBC, en BBL). Grotere en minder banken

zijn geen voordeel vanuit het oogpunt van de financiering van KMO's².

De monetaire autoriteiten in België (de Nationale Bank van België en de Commissie voor het Bank- en Financiewezen) schenken totaal geen aandacht aan het bewaren of bevorderen van de concurrentie in de financiële sector. Het enige aandachtspunt is de stabiliteit van die sector.

Dat is een veel te eng standpunt, dat weegt op de welvaartscreatie. Vanuit het Ministerie van Economische zaken, bevoegd voor de handhaving van de concurrentie valt er alleen passiviteit te melden.

UNIZO heeft vroeger al gewezen op het gebrek aan concurrentie en recent klacht ingediend bij de Hoge Raad voor de Mededinging tegen Banksys. Deze zou zijn monopoliepositie misbruiken om hoge prijzen af te dwingen voor de huur van terminals en voor het uitvoeren van transacties. De sterke stijging van het aantal elektronische betalingen (debetkaart en Proton) heeft geen aanleiding gegeven tot een tariefverlaging.

Een onderzoek naar de concurrentie in de financiële sector in het Verenigd Koninkrijk kwam tot de conclusie dat de markt voor bankdiensten aan KMO's sterker geconcentreerd is (slechts vier grote aanbieders), hogere toetredingsbarrières kent en minder concurrentieel is dan die voor bankdiensten aan particulieren. Zonder overheidsingrijpen zouden de vooruitzichten op effectieve concurrentie ver af zijn³. In een vervolgonderzoek werden sterke beperkingen op de (prijs)concurrentie en excessieve winsten vastgesteld⁴.

Er moet dus dringend meer aandacht worden besteed aan de concurrentieproblematiek in de financiële sector. Eén van de concurrentiebeperkingen zijn de zogenaamde overstapkosten. Dat zijn de belemmeringen en kosten die men ervaart als men wil overstappen naar een alternatieve aanbieder. De overstapkosten bij verandering van betaal- of zichtrekening – waarop de bancaire relatie meestal is gestoeld – zijn voor bedrijven (en particulieren) aanzienlijk. Ze zijn vooral gelegen in de admini-

¹ Het Bazelakkoord is een internationaal akkoord dat aan de banken onder meer oplegt hoeveel eigen vermogen zij moeten opzijzetten voor de kredieten die zijn toestaan. Hoe meer eigen vermogen de banken moeten opzijzetten, hoe minder banken bereid zullen zijn om krediet te verlenen en/of hoe duurder de kredietverlening.

² De vier grote bankgroepen (Fortis, Dexia, KBC en BBL-ING) verlenen ongeveer 79 % van alle binnenlandse kredieten en verzamelen ongeveer 76 % van alle binnenlandse cliëntendeposito's. In 1995 lag het aandeel van de grote vier bijna de helft lager.

³ Zie D. Quickshank, Competition in UK Banking : a Report to the Chancellor of the Exchequer, maart 2000.

⁴ Zie Competition Commission, The supply of banking services by clearing banks to small and medium-sized enterprises, maart 2002.

stratieve lasten die voortvloeien uit de noodzaak tegenrekeninghouders te informeren, geautomatiseerde betalingen om te zetten en eventueel nieuw briefpapier te drukken. In het geval van betaalrekeningen, is "nummerportabiliteit" – zoals die b.v. bestaat in de telefoondiensten – de enige manier om de overstapkosten ingrijpend te verlagen. In Nederland heeft de regering Kok zich principieel uitgesproken om banken de verplichting op te leggen tot het aanbieden van nummeroverdraagbaarheid voor betaalrekeningen⁵.

De invoering van nummeroverdraagbaarheid is ook hier meer dan wenselijk. Nummeroverdraagbaarheid is niet alleen nuttig voor meer concurrentie, maar zou voor het bedrijfsleven (en de overheden) een belangrijke administratieve vereenvoudiging betekenen. Telkens iemand van rekeningnummer verandert, moeten alle instanties die dit rekeningnummer gebruiken voor betalingen of invorderingen aanpassingen doorvoeren in hun bestanden.

Ook voor particulieren en zelfstandigen bestaan er overstapkosten bij het veranderen van bankier voor de zichtrekening. Eveneens voor hen zal de nummeroverdraagbaarheid tot een vergroting van de reële keuzevrijheid leiden. Het "gedoe" dat een overstap met zich meebrengt, is een belangrijke reden om niet naar een andere bank te gaan, ook als men niet tevreden is.

Marktversturende overstapkosten bestaan trouwens niet alleen m.b.t. zichtrekeningen, maar eveneens ten aanzien van pensioenspaarrekeningen, effectenrekeningen, levensverzekeringen en woonkredieten. Inzake woonkredieten is prijsdiscriminatie tussen nieuwe klanten en bestaande klanten schering en inslag : voor nieuwe klanten wordt een lager tarief aangerekend dan het hogere "prolongatietarief" voor bestaande klanten van wie de rentevaste periode afloopt. Die banken rekenen erop dat de overstapkosten de bestaande klanten aan hen binden.

Uit eigen beweging zal de sector nooit overgaan tot nummeroverdraagbaarheid. De banken zullen dus moeten worden verplicht om nummeroverdraagbaarheid in te voeren. Tegen die nummeroverdraagbaarheid zullen banken "enorme" informatica-aanpassingen inroepen. Een "lange overgangperiode" zal normalerwijze nodig zijn (2010 ?).

Vandaag moet echter een duidelijke en concrete ingangsdatum worden vastgelegd.

De monopoliepositie van Banksys zal op korte termijn niet veranderen : een concurrerend net vergt te grote (duplicerende) investeringen. Ook in andere landen doet zich een gelijkaardig probleem voor. In Nederland heeft de centrale bank aan de regering onder andere de aanbeveling gedaan om de contracten inzake elektronische betalingen (pin-nen) geheel bij de banken onder te brengen.

Zo ontstaat één aanspreekpunt voor het gehele product, en kan er concurrentie ontstaan tussen de banken inzake de voorwaarden. Hierdoor ontstaat voor de gebruiker ruimte om maatwerk overeen te komen en om te bezien welke bank hem voor zijn totale pakket betaaldiensten de beste prijskwaliteitsverhouding biedt. De banken kopen netwerkdiensten aan bij (Nederlandse) Banksys. Het lijkt minstens wenselijk om ook hier deze aanbeveling in overweging te nemen.

Johan SAUWENS

Eric VAN ROMPUY

⁵ Zie Kabinetsstandpunt MDW rapport Overstapkosten, 17 juni 2002.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

– overwegende dat :

- 1° de financieringsproblematiek van de KMO's in de Vlaamse economie van uitzonderlijk belang is ;
- 2° recent regelmatig over kredietschaarste wordt gesproken ;
- 3° de concurrentieproblematiek in de financiële sector wordt verwaarloosd ;
- 4° de vermindering van de overstapkosten in het algemeen en de nummeroverdraagbaarheid in het bijzonder bijdragen tot de vermindering van administratieve lasten ;
- 5° nummeroverdraagbaarheid ook voor particulieren tot een vergroting van de keuzevrijheid leidt ;

– vraagt de Vlaamse regering er bij de federale regering op aan te dringen om de concurrentieproblematiek in de financiële sector ter harte te nemen en de noodzakelijke initiatieven te nemen om de overstapkosten te beperken en meer bepaald de nummeroverdraagbaarheid in te voeren.

Johan SAUWENS

Eric VAN ROMPUY
